

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Cdo/167/2021
Identifikačné číslo spisu: 8118216041
Dátum vydania rozhodnutia: 27.04.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Šobichová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:8118216041.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne: Q. Š., nar. X.X.XXXX, bytom N. XXX, Ž., právne zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, so sídlom Sovietskych hrdinov 66, Svidník, proti žalovanej: Všeobecná úverová banka, a.s., so sídlom Mlynské nivy 1, Bratislava, IČO: 31 320 155, právne zastúpenej ČERNEJOVÁ & HRBEK, s. r. o., so sídlom Kýčerského 7, Bratislava, IČO: 36 857 513, o vydanie bezdôvodného obohatenia 7.133,58 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 29 Csp 137/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 13. mája 2021, sp. zn. 19 CoCsp 41/2020, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 13. mája 2021, sp. zn. 19 CoCsp 41/2020, zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1.1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom z 15.7.2020, č. k. 29 Csp 137/2018-165, rozhodol tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyni bezdôvodné obohatenie vo výške 7.133,58 eur s 5 % úrokom z omeškania ročne od 7.12.2018 do zaplatenia v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku; a žalobkyni priznal voči žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.2. Súd prvej inštancie, viazaný právnym názorom odvolacieho súdu vyslovenom v uznesení z 20.2.2020, sp. zn. 19 Co 76/2019, dospel k záveru, že zmluva o úvere z 21.4.2015 uzavretá medzi žalobcom a žalovanou neobsahuje obligatórnu náležitosť vyžadovanú v ust. § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z., a to dobu trvania zmluvy. Mal za preukázané, že doba trvania zmluvy bola vyjadrená nasledovne „do splatenia všetkých záväzkov Klienta podľa tejto Zmluvy.“ Dôvodil, že stanovenie uvedenej obligatórnej náležitosti znamená presné a jasné vymedzenie obsahovej informácie, a nie nutnosť spotrebiteľa odvodzovať takýto údaj pred podpisom zmluvy. Formulácia doby trvania zmluvy tak, ako bola uvedená v posudzovanej zmluve o úvere bola neurčitá, keďže zmluva nemusela trvať len do splatenia záväzkov, ale mohla trvať a zaniknúť aj iným spôsobom ako splatením. S poukazom na absenciu uvedenej obligatórnej náležitosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere prvoinštančný súd predmetný úver považoval podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z. za bezúročný a bez poplatkov, a preto žalovanej vzniklo iba právo na zaplatenie istiny poskytnutého úveru.

1.3. Pokiaľ ide o náležitosť zmluvy podľa ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ - termín konečnej splatnosti zmluvy, túto súd prvej inštancie považoval za naplnenú, nakoľko v zmluve bol uvedený termín konečnej splatnosti úveru údajom 05/2020.

1.4. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“).

2.1. Krajský súd v Prešove (ďalej aj ako „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 13.5.2021, sp. zn. 19 CoCsp 41/2020, rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil s upresnením, že o výške trov konania bude rozhodnuté samostatným uznesením, ktoré vydá vyšší súdny úradník. Náhradu trov odvolacieho konania stranám nepriznal.

2.2. Odvolací súd sa plne stotožnil s názorom súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 2 CSP, preto konštatoval správnosť dôvodov napadnutého rozhodnutia. Na zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštancie, pokiaľ ide o výklad ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ (v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy), podľa ktorého zmluva o spotrebiteľskom úvere, okrem iného, musí obsahovať aj dobu trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a termín konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru, uviedol, že účelom uvedenej právnej úpravy je bez akýchkoľvek pochybností aj poskytnutie ochrany spotrebiteľovi. Neobstoí preto námietka žalovanej, že predmetná zmluva obsahuje dobu trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere, ktorá by mala podľa tvrdenia žalovanej byť totožná s termínom konečnej splatnosti úveru, vyjadrenej číselne 05/2025. V zmluve je doba trvania zmluvy vyjadrená textom „do splatenia všetkých záväzkov Klienta podľa tejto Zmluvy“, čo je nutné vyhodnotiť ako veľmi neurčité, nekonkrétne, nejasné. V rozhodovacej praxi je potrebné sa prikloniť k výkladu sledujúceho záujem spotrebiteľa, teda k výkladu pre spotrebiteľa jednoznačne výhodnejšieho, nakoľko princíp ochrany práv spotrebiteľa patrí do ustálenej praxe medzi jeden z najdôležitejších princípov právneho poriadku. V tejto poukázal na názor vyslovený v rozhodnutí NS SR sp. zn. 6 Cdo 1/2012. Bolo preto správnym, keď súd prvej inštancie pre absenciu povinnej náležitosti zmluvy považoval túto za bezúročnú a bez poplatkov. Aj absencia iba jednej z viacerých povinných a zákonných náležitostí má tie isté dôsledky. Nezanedbateľným nemôže byť ani skutočnosť, že už právoplatne v danej veci bolo rozhodnuté o tom, že do predmetnej zmluvy boli žalovaným zakomponované aj neprijateľné zmluvné podmienky. Vychádzajúc z uvedeného je tiež potom správny záver súdu prvej inštancie, že žalobkyňa bola povinná žalovanej uhradiť iba istinu, ktorá jej bola na základe uvedenej zmluvy poskytnutá.

3.1. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie prípustnosť, ktorého vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. Podľa jej názoru spočíva napadnutý rozsudok na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolaciemu súdu navrhla, aby rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.2. Nesprávne právne posúdenie veci vzhľadom na nesprávny výklad a aplikáciu ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ v znení účinnom do 29.9.2015 (resp. až do 30.4.2018), preto formulovala nasledovné dve dovolacie otázky - či sa s ohľadom na potrebný eurokonformný výklad tohto uznesenia (Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES) a navyše následnú legislatívnu zmenu zákona č. 129/2010 Z. z. zákonom č. 297/2017 Z. z. mal do zmlúv o spotrebiteľskom úvere uvádzať duplicitne termín konečnej splatnosti ako aj doba trvania spotrebiteľského úveru aj pred 1.5.2018? Pre prípad, ak bude odpoveď na prvú otázku kladná (t. j. bolo potrebné uvádzať duplicitne aj údaj o termíne konečnej splatnosti), tak - či bolo postačujúce, ak údaj o dobe trvania zmluvy vyplýval z jednotlivých ustanovení ako celku? [aj keď nie je formálne nazvaný v zmluve ako „doba trvania spotrebiteľského úveru“ - t. j. napr. ak je v zmluve ako údaj uvedená ako kumulatívna formulácia nasledovne: (i) dlžník je povinný dlh splatiť v jednotlivých mesačných splátkach, ktorých počet je X, a zároveň (ii) zmluva/zmluvný vzťah trvá do splatenia všetkých záväzkov podľa zmluvy].

3.3. Podľa dovolateľky eurokonformným výkladom ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 29.9.2015 je potrebné dospieť k záveru, že ani pri zmluvách uzatvorených pred účinnosťou dotknutej novely zákona č. 129/2010 Z. z. neexistovala povinnosť veriteľov osobitne uvádzať údaj o dobe trvania zmluvy a o termíne konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru. Zároveň podľa dovolateľa nemožno sankcionovať bezodplatnosťou úveru podľa zákona č. 129/2010 Z. z. takú zmluvu, ktorá povinný údaj obsahuje (a teda tento údaj jednoznačne bez akejkoľvek potreby dodatočných matematických operácií zo zmluvy o úvere vyplýva, akurát tento údaj nie je formálne

nazvaný tak, ako je uvedený v zákone.

4. Žalobkyňa k dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

6. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

7. Podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP (podobne ako predchádzajúca právna úprava, pozn.) dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania. V neposlednom rade dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Rovnako je dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

10. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom). V prípade absencie vymedzenia právnej otázky preto nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávných a hmotnoprávných otázok, ktoré pred ním riešili prvoinštančný a odvolací súd.

11. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP v prvom rade dovolateľka vyvodzovala z odvolacím súdom nesprávne riešenej právnej otázky výkladu a aplikácie ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ v znení účinnom do 29.9.2015 (resp. až do 30.4.2018) - či povinnou náležitosťou zmluvy o spotrebiteľskom úvere podľa ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. malo byť duplicitné uvedenie termínu konečnej splatnosti ako aj doby trvania spotrebiteľského úveru aj pred 1.5.2018?

12. Pokiaľ ide o prvú z dovolateľkou zadefinovaných otázok (a s poukázaním na konkrétne okolnosti vysvetlenú) právnú otázku (bod 3.3), dovolací súd uvádza, že táto v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu v čase podania dovolania (k 25.6.2021, pozn.) skutočne riešená nebola. Otázkou výkladu ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. sa zaoberal, a to v rozhodnutí z 30.11.2021, sp. zn. 2 Cdo 69/2020, pričom z právnych záverov v ňom vyslovených treba vychádzať pri odpovedi na prvú z dovolateľom nastolených otázok.

13.1. V uvedenom rozhodnutí (body 15. až 27. a bod 29.), dovolací súd, eurokonformným výkladom ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30. apríla 2018, dospel k záveru, že pokiaľ toto ustanovenie zákona č. 129/2010 Z. z. hovorí o dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a termíne konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru, je potrebné ho eurokonformne vykladať tak, že sa tým neustanovuje povinnosť uviesť požadované informácie vo vzťahu ku každej náležitosti (t. j. k dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere a aj termínu konečnej splatnosti spotrebiteľského úveru) osobitne, ale len vyjadruje požiadavku na uvedenie „doby, či dĺžky trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere“ v súlade s článkom 10 ods. 2 písm. c/ smernice o zmluvách o spotrebiteľskom úvere (Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23.4.2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady).

13.2. V zmysle uvedeného, podľa dovolacieho súdu v zmluve o spotrebiteľskom úvere nemusí byť duplicitné uvedenie termínu konečnej splatnosti ako aj doby trvania spotrebiteľského úveru aj pred 1.5.2018, no len vyjadruje požiadavku na uvedenie „doby, či dĺžky trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere.“

14.1. V tomto smere považuje dovolací súd za správny právny názor odvolacieho súdu, že v spotrebiteľskej zmluve uvedená formulácia „do splatenia všetkých záväzkov Klienta podľa Zmluvy“ je pre spotrebiteľa nejasná, nie je možné jednoznačne určiť časovú viazanosť zmluvných strán, a len táto osamotená formulácia neodpovedá vyššie uvedenej požiadavke o úvere podľa § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30. apríla 2018 ani vo svetle vyššie uvedeného eurokonformného výkladu tohto ustanovenia.

15. Druhá z dovolateľom nastolených otázok priamo súvisí s tým ako dostatočne zrozumiteľným spôsobom vyjadriť dobu trvania spotrebiteľského úveru, resp. doby či dĺžky trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere (podľa rozhodnutia sp. zn. 2 Cdo 69/2020). Podľa dovolateľa aj napriek v zmluve nejasnej formulácii „do splatenia všetkých záväzkov Klienta podľa Zmluvy“ súdmi posudzovaná zmluva dostatočným spôsobom napĺňa požiadavky vyjadrené v § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30.4.2018, aj v prípade ak údaj o dobe trvania zmluvy vyplýval z jednotlivých ustanovení ako celku. (bližšie k otázke vid' bod 3.2).

16.1. Podľa dovolacieho súdu dobu trvania spotrebiteľského úveru je potrebné vo všeobecnosti chápať ako celkovú dobu medzi uzatvorením zmluvy a okamihom, dokedy je spotrebiteľ povinný najneskôr splatiť úver, resp. pokiaľ je tento okamih závislý na ďalších okolnostiach predpokladaný okamih konečného splatenia úveru. Ak je spotrebiteľských úver uzavretý na dobu určitú dobu trvania spotrebiteľského úveru, možno uvádzať v prípade krátkodobých spotrebiteľských úverov napríklad v týždňoch, mesiacoch, resp. nie sú vylúčené ani dni.

13

14

15

15.1

16.2. V posudzovanom prípade, hoci len samotná v zmluve explicitne uvedená formulácia doby trvania úveru („do splatenia všetkých záväzkov Klienta podľa Zmluvy“) bola aj podľa dovolacieho súdu nejasná a nedostatočná, na splnenie požiadavky podľa § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30.4.2018. No súčasne sa dovolací súd domnieva, že z celkového obsahu konkrétnych zmluvných dojednaní medzi stranami bolo možné zistiť údaj o - dobe, či dĺžke trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Zmluva o spotrebiteľskom úvere obsahovala okamih, dokedy je spotrebiteľ povinný najneskôr splatiť úver - termín konečnej splatnosti zmluvy - údaj 5/2020 (máj 2020), tento údaj zároveň odpovedal údaju - 120-tich mesačných splátok od uzavretia zmluvy o spotrebiteľskom úvere - dňa 21.4.2015, so splatnosťou prvej splátky - dňa 20.6.2015 a splatnosťou ďalších splátok vždy - 20. dňa v mesiaci.

16.3. Preto podľa dovolacieho súdu, i bez explicitného uvedenia údajov o dobe trvania zmluvy o spotrebiteľskom úvere (napr. v konkrétnom prípade - doba trvania úveru: 120 mesiacov), je zrejmé, že zmluva o spotrebiteľskom úvere primeraným a zrozumiteľným spôsobom, nepripúšťajúcim pochybnosti aj z perspektívy tzv. priemerného spotrebiteľa, obsahovala informáciu pre spotrebiteľa o dobe (či čase)

jej trvania v súlade s § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30.4.2018 vo svetle eurokonformného výkladu článku 10 ods. 2 písm. c/ smernice o zmluvách o spotrebiteľskom úvere, a tak umožňovala spotrebiteľovi v čase podpisu zmluvy poznať časový rozsah záväzku.

17. Preto dovolací súd považuje za dôvodnú námietku dovolateľa, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení otázky (ne)splnenia obsahových náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere vyplývajúcej z uvedeného ustanovenia § 9 ods. 2 písm. f/ zákona č. 129/2010 Z. z. v znení účinnom do 30.4.2018.

18. Pretože uvedený nesprávny právny záver odvolacieho súdu bol podkladom pre záver o tom, že poskytnutý spotrebiteľský úver je bezúročný a bez poplatkov (§ 11 ods. 1 písm. b/ zákona č. 129/2010 Z. z.), najvyšší súd uzatvára, že dovolanie žalovanej v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ je nielen prípustné, ale tiež dôvodné.

19. Z týchto dôvodov najvyšší súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

20. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

21. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.